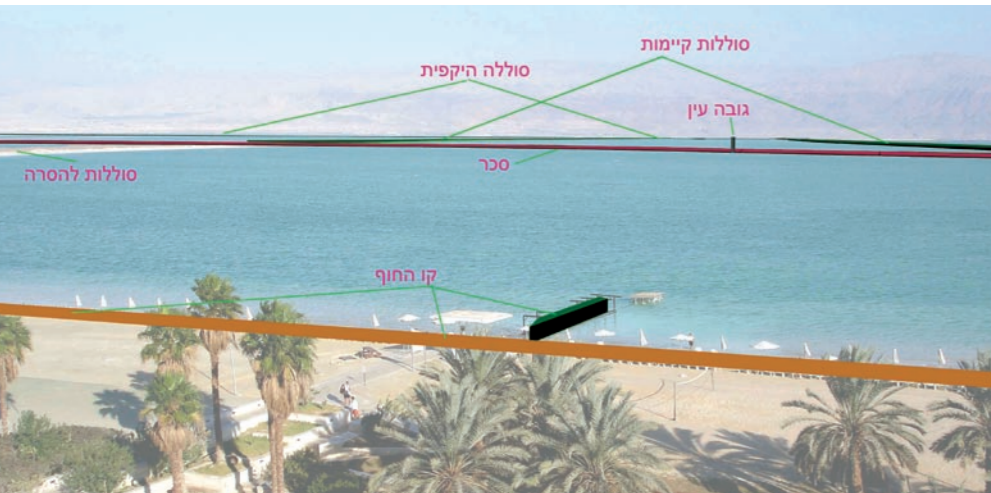

גלים גבוהים במקום הנמוך בעולם מבט נופי על הגנות ים המלח

אדר' נוף עליזה ברוידא

תעשייתי של אזור המלונאות. באופן מאוד מפתיע, נוף הבריכה שכולו מצולק בסוללות תעשייתיות, נתפס כנוף טבעי ע"י המתרחצים בגלל גוון המים ונוף ההרים הרחוק, ולכן לא מפרעה תוספת מסוימת של סוללות ואלמנטים הנדסיים. יחד עם זאת, הוכחנו בצורה ברורה שחייבים לשמור על כמה עקרונות כדי לא לפגוע במבטים הפתוחים, כמו הטמנת כבלי חשמל בק"מ הקרוב לחוף, העברת מסוע המלח לצד המזרחי של אגן צאלים כדי שלא ייצפה מהכביש בצורה בולטת, ושמיירה באופן כללי על האזורים הלא פגועים כמו מניפת צאלים. בנינו סט הנחיות לגבהים, שיפועים, ובנייה הדרגתית של הסוללות בצורה שהפרספקטיבה ההפוכה תגרום לכך שניתן יהיה להגביה את הסוללה ככל שהיא מתרחקת מהחוף. לשמחתנו עקרונות אלו הוטמנו וצורפו לדו"ח בניית הסוללות.

חשוב לציין שהצוות הסביבתי שבין חבריו היו מוטי קפלן, אלון טל ודוד מינגלגרין, ואנחנו כאדריכלי נוף, היה זה שהכריע את הכף בשיקולי התכנון, ושהמלצה שהונחה על שולחן הממשלה היתה לחלופת קציר המלח. בכך הצטרפה החברה להגנות ים המלח לשורה ארוכה של גופים שתמכו בפתרון זה כמו הגופים הירוקים, מתכנני תמ"א 13, המלונות, מפעלי ים המלח והמועצה האזורית. הבעיה העיקרית? העלות הגבוהה, וזה כרגע בדיונים סביב שולחן הממשלה.

ימים יגידו מה יהיה. בינתיים המפלס מוסיף לעלות...

מימין: חלופת הלגונה - סכר במרחק של כ-1 ק"מ מהחוף למעלה: סכימת בניית מודל תלת מימדי כבסיס להדמיות באמצע: חלופת הקציר- גירוד שכבת המלח מהקרקעית. מצריך תשתית חשמל על הסוללות למטה: חלופת הקציר- עם הטמנת כבלי החשמל על גבי הסוללות (עדיף מבחינה נופית)

"מרווח זמן" של כ-15 שנה עד שהמים יגיעו גם לשם... פתרונות 1 ו-3 הם קצירי טווח, זאת אומרת טובים לתקופה מוגבלת בזמן, ולכן בכל מקרה קציר המלח הוא החלופה הטובה ביותר לטווח הארוך. אלא מה - מערך הקציר מצריך פריסת מערכת הנדסית של כבלי חשמל, מסוע שיוביל את המלח הקצור לאגן הצפוני ועוד. כמו כן, העלות שלו היא הגבוהה ביותר. משהו "זניח" כמו 7 מיליארד שקל...

וכאן אנחנו נכנסים לתמונה.

כדי להבין את ההשלכות של כל חלופה, בחן צוות מומחים בראשותו של אדריכל עמוס ברנדייס את כל ההיבטים - כלכלי, חברתי, הנדסי וכו'. ואנחנו בחנו את ההיבט הנופי כמובן. בנינו, בעזרת גורם מקצועי, מודל תלת-מימדי מדויק של כל האגן הדרומי של ים המלח, ושל כל חלופה הנדסית. אחר כך בחרנו נקודות מבט חשובות, צילמנו משם, והלבשנו את המודל התלת-מימדי בכל אחת מהחלופות.

התוצאות היו מפתיעות.

חלופת הקציר, שנראתה כה "מאיימת" בתיאוריה, בגלל כמות האלמנטים הנדסיים, מתגמדת במרחב העצום של האזור ובנוף הכבר

להתמודד עם עליית המפלס בדרכים שונות: אטימת הקומה התחתונה, שאיבת מים מהמרתפים, הקמת סוללות לאורך החוף וכו'. אולם בשנים האחרונות "הגיעו מים עד נפש" ולאחר אינספור סכסוכים משפטיים בין בתי המלון ומפעלי ים המלח, הממשלה החליטה על הקמת "חברה להגנות ים המלח", שתאגד את כל הגופים הללו יחד ותמצא פתרונות קבע לבעיה.

ומה תפקידנו כאדריכלי נוף בכוח?

- ובכן, הפתרונות המוצעים הם הנדסיים, אבל ההשלכות הן גם נופיות וסביבתיות בהיקפים עצומים. סל הפתרונות שהוצע כלל:
 - הקמת סכר ללגונה במרחק של כ-1 ק"מ מהחוף, שבתוכה יישמר מפלס אחד של מים, ומעבר לו הוא יעלה כל שנה. זהו פתרון לטווח זמן של כ-15 שנה, כי גם כאן בסופו של דבר המים יגיעו לגובה המקסימלי שמעבר לו אי אפשר יהיה להגביה את הסוללה.
 - קציר המלח - זאת אומרת גירוד שכבת המלח מהקרקעית וכך יישמר המפלס.
 - העתקת המלונות לאזור גבוה יותר, והשגת

ירידת מפלס ים המלח מוכרת לכולם. אולם מה פירוש "עליית המפלס מאיימת להציף את המלונות"? כיצד זה קורה?

התשובה פשוטה: האגן הצפוני והדרומי של ים המלח מנותקים זה מזה. באגן הצפוני, הטבעי, מפלס המים יורד מדי שנה כתוצאה מהפסקת הזרמת הירדן לאגן, וכתוצאה משאיבת מים.

באגן הדרומי, לעומת זאת, מפלס המים עולה כל שנה בכ-20 ס"מ כתוצאה מפעילות האדם. האגן הדרומי הוא בריכה תעשייתית ענקית, שלחופה גם שוכנים המלונות הגדולים של אתרי מלונאות ים המלח. בריכה זו משמשת את מפעלי ים המלח להפקת אשלג. כל שנה מצטברת שכבה של כ-20 ס"מ מלח על קרקעית הבריכה, וכל שנה מזרימים מפעלי ים המלח כמות דומה של מים לבריכה מהאגן הצפוני, כדי לשמור על שכבה קבועה של כ-2 מ' מים, הנדרשת לצורך הפקת המינרלים. וכך, בלי להרגיש, כל שנה עולה מפלס המים בכ-20 ס"מ, ובכמטר אחד לתקופה של כחמש שנים. אלא מאי, לחופה של אותה בריכה שוכנים כאמור מלונות ים המלח, שלאורך השנים ניסו

